

Posudek diplomové práce Aleny Tkadlečkové:

Nedělní škola a její učitelé na začátku 21. století.

„Evangelické církvi je vlastní výrazný zájem o práci s dětmi obecně, zároveň se však v této oblasti projevuje určitá nejistota v cílech a vizích.“ Toto autorčino konstatování (s. 51) by mohlo stát v záhlaví její diplomové práce, protože vyjadřuje zájem (a zřetelně i osobní zájem), s nímž byla práce podniknuta.

Autorka svou práci rozvrhla do tří okruhů podle tří pojmů v jejím titulu: nedělní škola – učitelé – 21. století (přiznaně chybí téma děti) a formuluje je do trojího souboru otázek namísto výchozích hypotéz. Je ovšem nápadné, že de facto ve všech okruzích dominuje téma učitel: NŠ jako předmět učitelova působení; Svědectví jako způsob učitelova působení; Začátek 21. st. jako doba učitelova působení (s.6). Nebo: „Vyjasnění toto, co je NŠ, může pomoci v nalezení identity učitele“ (s. 9).

Je sympatické, že se v závěru práce k těmto třem výchozím otázkám vrací a formuluje na jejich základě výtěžek svého zkoumání. Jak k němu autorka chtěla dojít? Dvojí cestou: 1. Vytěžením literárních pramenů, k nimž ovšem převážně patří různé příručky a návody z různých dob a různé provenience (zhusta SR a jejich odborů), něco časopiseckých článků (převážně Český Bratr, Protestant, sborníky), webové stránky evangelických sborů a několik (odbornějších) knih. 2. Vytěžením dvou dotazníků, jež připravila s pomocí olomouckého sociologa D. Ryšavého pro učitele NŠ v Horáckém seniorátu (40 respondentů), pro faráře téhož seniorátu (14 respondentů).

Pokud jde o téma „Nedělní škola“, autorka předesílá stručný, až příliš stručný přehled jejích dějin (od Gloucesteru 1780 přeskočí rovnou k V. Šubertovi 1881), aby ukázala, že pojetí cíle a náplně NŠ se proměňovalo. (Oponent soudí, že nahlédnutím do standardních lexik by autorka našla pestřejší obraz vývoje.) Sama se kloní ke kombinaci liturgického a katechetického prvku: NŠ by neměla být v první řadě výukou, ale také slavením. Obsahem a záměrem je umožnit setkání s evangeliem, a to formou přiměřenou dětem. Za formu přiměřenou dětem ovšem diplomantka nepokládá „besídku“ (divadelní kroužek, čajovnu, hernu...). Za kontext přiblížení k evangeliu jednoznačně považuje vazbu na sbor, a specificky na bohoslužebné shromáždění; preferuje takový model, kde děti se zčásti účastní bohoslužeb.

K tématu učitel nejdříve konstatuje, že „učitel má stále hledat...má to činit bez úzkosti, že všechno leží na něm a s nadějí, že se jeho díla chopí Hospodin“ (s. 49). Roli učitele chápe především jako roli autentického svědka, který je sám nejdříve posluchačem a reflektuje svou víru. Má „Boha dosvědčovat, nikoli Boha vytvářet“ ve dvojí bázni: „před Bohem, jehož jméno má být oslaveno, a před posluchačem, který má být vzat vážně s láskou a pozorností“

(t.) Předpokládá u něj souběh vnitřního a vnějšího povolání – to druhé by mělo mít zřetelnou formu pověření sborem.

K tématu svět diplomantka soudí, že postmoderní situace je plna nabídek různých „světů“, a to i před dětmi, které mohou vyrůstat v situaci „kongnitivního nesouladu mezi tím, čemu věří...a tím, o čem je přesvědčena většina lidí v okolí“ (s. 51). Dialog s těmito nabídkami je formou, v níž se křesťanská identita utváří. A církevní společenství, včetně NŠ je prostorem, „kde může dítě autenticky prožívat s ostatními svou křesťanskou víru uprostřed postmoderního světa a současně...respektovat jinakost ostatních“ (t.).

Hodnocení

Odpovědi na všechny tři výchozí otázky prezentuje diplomantka se sympatickou určitostí a jednoznačností. Neprozrazuje však, jak k nim došla. Nelze se zbavit dojmu, že je měla již předem hotové. Zdrojů, které uvádí, využívá jen punktuálně, k podpoře svých vlastních stanovisek, bez diskuse s názory nesouhlasnými. Že jí nevyhovuje ani pojetí NŠ jako „školy“, ani jako „besídky“, nebudeme zpochybňovat. Ale čekali bychom, že se zamyslí nad tím, proč v některých dobách či prostředích tato pojetí dominovala (dominují), jaké teologické či pedagogické (či ještě jiné) koncepty jsou v jejich pozadí, a v diskusi s nimi výrazněji (teologicky) zdůvodnila své pojetí vlastní.

Stejně tak by práci určitě prospěl pohled „za plot“ CČE, k jiným pokusům přiblížit evangelium dětem. Je jistě sympatické zaostřit pohled na jeden konkrétní církevní útvar. Na druhé straně CČE není ostrov, solitér v moři křesťanstva českého i světového, od něhož se již nemá čemu učit ani jemu čím přispět.

Oponent připojuje ještě i obecnější rozpaky nad (čím dál častěji využívanou) metodou anket. Odhaduje za ní snahu ukázat, že teologie může pracovat také s daty empirickými a tudý se dotýkat reálu. Ovšem „pracovat“ s těmito daty je něco jiného a víc, než jen je reprodukovat. I kdyby nakrásně byl výsledek těchto dat zcela jednoznačný (což ani v daném případě není, třebaže rozptyl není významný), zůstává pro teologa úkol vyšetřit, co za touto jednoznačností stojí: je to tradice, konvence, teologická pozice, něco jiného? Jaká teologická pozice je za většinovým názorem, že NŠ patří do rámce bohoslužeb? Že bible patří k náplni NŠ?

Na druhé straně oponent oceňuje, že práce je psána s vnitřním zaujetím, má jasnou konturu, přesvědčivý závěr, srozumitelný jazyk bez významnějších chyb v grafice a všechny náležitosti diplomové práce.

Proto práci Aleny Tkadlečkové „Nedělní škola a její učitelé na začátku 21. století“ doporučuje k obhajobě. Očekává, že diplomantka bude reagovat na uvedené námítky.